

հաշիւներով խօսքերնիս հաստատեր ենք. միանգամայն աղիւսակներ ալ աւելցուցեր ենք որ այն համաձայնութիւններուն հաշիւները շատ կըղիւրացընեն ու կը պարզեն :

Հայերը ասկեց ի գառ՝ *Փոքր Յուական* բուսածներն ալ գործածեր են որ էասայ Աղեքսանդրացոյ, Սարկաւագ մարդասէտի եւ Ագարիայի Ջուղայեցոյ բուսականներ կըսուին : Այն երեք տոմարագետները իրենց շրջաններուն սկզբնաւորութիւնը — որ 532 տարուան զատկական շրջանն է — մէյմէկ գլխաւոր ժամանակներու հետ կապած են. եւ քեզտ գլխաւորապէս եկեղեցական տոմարներու մէջ կը գործածուին, բայց երբեմն՝ մանաւանդ միջին դարէն ետքը՝ պատմական գրութեան մէջ ալ կը բանին : Հայոց մէջ կը գտնուին նաեւ քանի մը տեսակ արտաքին բուսականներ, զոր օրինակ Հռովմայ շինութեան բուսականը՝ ըստ Վարրոնի՝ քիչ մը փոփոխուած. Արաբացոց բուսականը՝ հիմքերէն քիչ մը առաջ հաշուած. Քրիստոսի ծննդեան կամ Մարդեղութեան բուսականը՝ դիւնիսեանէն կամ սովորականէն տարի մը առաջ սկսած, երբեմն ալ Չարբարանաց բուսականը : Հարկաւ կամ երկու հարկաւ տարի մըն ալ կայ որ Հայոց մէջ սովորական եղած է Քրիստոսի հասարակ բուսականը գործածել, յուլեան տոմարին հետ մեկտեղ որ բոլոր արեւելեան քրիստոնէից ալ բանեցուցած տոմարն է :

Ասոցմէ գառ շատ գրքերու մէջ կը յիշուին նաեւ ոլիմպիադի, ընդիկտիոնի, յոբելեանի, արեգակնային շրջանի եւ ուրիշ հաշիւներու տարիներ՝ մասնաւոր կերպով մը Հայոց հաշիւներուն յարմարեցուած : Մեր գրութեան մէջ անոնք ամենն ալ քննեցինք ու նոր տոմարին հաշիւներուն վերածեցինք՝ ցուցնելով քե վերածելուն կերպն ալ սրն է : Այս գրութեան առաջ պիտի հրատարակուի իբրեւ հայ պատմագիրները հասկընալու համար հարկաւոր ներածութիւն :

(Մնացորդը յաջորդ անգամ.)

dans un mémoire spécial, en les justifiant par une série de synchronismes et en y ajoutant des tables qui rendent la calcul aussi simple que prompt à exécuter.

Outre ce mode de supputation, les Arméniens se sont servis aussi de ce qu'ils appellent les *petites ères*, qui portent les noms d'*Æas* d'Alexandrie, de Jean le Diacre et d'Azaria de Djouffa. Le commencement de ces périodes, qui ne sont autres que le cycle pascal de 532 ans, a été rattaché par ces trois computistes à des époques déterminées, et, quoiqu'elles soient employées principalement pour le calendrier liturgique, elles ont reçu quelquefois, et surtout à partir du moyen âge, une application historique. On trouve également chez les Arméniens diverses sortes d'ères mondaines, celle de la fondation de Rome, d'après le calcul de Varron modifié; l'ère des Arabes, qui est un peu en avance sur l'Hégire; celle de la Nativité ou de l'Incarnation précédant d'une année notre ère dionysienne ou vulgaire, et enfin, mais plus rarement, celle de la Passion. Depuis un siècle ou deux, notre ère vulgaire est devenue en usage parmi eux dans les habitudes journalières de la vie avec le calendrier julien, qui est celui de tous les chrétiens orientaux.

Plusieurs dates énoncent, en outre, les années des olympiades, de l'indiction, du jubilé, du cycle solaire et autres notations qui ont été appropriées par une méthode spéciale au comput arménien. Nous les avons toutes discutées dans notre travail et ramenées au système de notre calendrier, en donnant les formules de réduction. Ce travail paraîtra en premier lieu comme destiné à servir d'introduction à la lecture des auteurs arméniens.

(La suite au prochain numéro.)

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.

Մարտի մէջ պատահած ամենէն նշանաւոր աշխարհաբարոզ դիպուածն եղաւ Եւրոպայի ու Տաճկաստանի խաղաղութիւնը որ վերջապէս ամսոյս 30ին հրատարակուեցաւ ի Փարիզ, եւ նոյն օրն ու երկրորդ օրը հեռագրով հռչակուեցաւ գրեթէ աշխարհիս ամեն կողմը եւ ամենուն սիրտը ուրախութեամբ լեցուց : Ամեն տեղ բնդանօթներ

արձըկուեցան, լուսաւորութիւններ եղան, մեծամեծ ընթրիքներ՝ հարկիքներ տրուեցան, եւ ամեն կարգի ու աստիճանի մարդկանց բերնէն ուրախութեան ձայներ հնչեցին. գոհութեան աղօթքներ եղան առ Աստուած, շնորհակալութիւններ առ բազաւորս, բարեմաղրութիւններ առ միմեանս : Այնպէս որ այս ամենայն ցնծութիւնները տեսնողը

կարծես թէ իրաւունք կունենայ միտքը դնելու թէ այլ այսուհետեւ պատերազմ պիտի չըլլայ. պատերազմական կատաղի առիւծը հեղահամբոյր զառնուկ մը պիտի դառնայ, երկրագործական արօրին խոփը արիւնարբու բրերէն աւելի պատիւ պիտի ունենայ. հրաշունչ ու մահաբեր բնդանօրը ցորենի դեզերուն տակն ու վրան ընկած պիտի

մնայ. ժիրաժիր մեղուները մեղր ու մոմ պիտի պատրաստեն ի սնունդ եւ ի լուսաւորութիւն հոգւոց եւ մարմնոց, եւ Ոգին խաղաղութեան պիտի սփռէ բարեսէր մարդկանց վրայ չքնաղ առաքինութեան ու անմեղ զուարճութեան գոյն-գգոյն ծաղկրները, ինչպէս որ Գաղղիոյ մեծ պատկերահանը Օրաս-Վէոնէ նկարած է : — Հայկազն

Խաղաղութիւն :

ազգասիրին մէկը այս պատկերը դիտած ատենն ըսաւ մեզի ժպտելով. բան մը պակաս է ասոր մէջ. մեղուի փերակին ետեւը, գմբեքագարդ շէնքին մօտերը, քանի մը Հայ դնելու էր որ ձեռք ձեռքի տուած՝ հաշտութեան ու միաբանութեան երդում կընեն : Ծափ զարկինք ուրախութեամբ, եւ իրարու ձեռքէ բռնեցինք սիրով՝ մտքերնուս համաձայնութեանը նշան :

ՄԻԲԱՆԱԾԻՆ ՈՐԳԻ ՆԱՓՈՒՅՈՒՆԻ ԿԱՅՍԵՐ.

Երուսական հաշտութեան աւետիսը Գաղղիացւոց բերողի մը պէս եղաւ վեհափառ Կայսեր Նաիփոէոնի նորածին զաւակը. ուստի եւ իւր աստիճանին ու այսպիսի գեղեցիկ պաշտօնին յարմար եւ համեմատ ուրախութիւն պատճառեց Գաղղիոյ եւ ուրիշ շատ երկիրներու :

Ամիսներով առաջ Փարիզու բնակչացը կողմանէ պատրաստուած էր ծիրանածին կայսրորդույն ընծայ տրուելու օրոցքը, եւ վերջի օրերը ՕՌԷԼ-տը-ՎԷԼ ըստուած պալատը դրուած էր որ ուզողը երբայ տեսնէ : Օրոցքին ձեւը նաւակի նման է, որովհետեւ Փարիզ քաղաքին կնքանշանը նա

է : Շէնքը, վրայի փորուածքները, բանուածքները, զարդարանքները, չորս հատ ձուածէւ մանրանկարները, ամենն ալ Փարիզու առաջին եւ գերագանց արհեստաւորաց ճարտարութեանը պատու : Մանրանկարներուն վրայ ձեւացած են Արիւրին, Արդարութիւն, Խոնմութիւն եւ Զգաստու-

Օրոցք նորածին կայսրորդույն :

քին : Օրոցքին գլխուն ետեւը Փարիզու կնքանշանը բանուած է՝ այսու՛խորհրդաւոր շրջագրով, լատիներէն. FLUCTUAT, NEC MERGITUR, այսինքն ֆրանսիացիներէ : Փլխուն վրայ Փարիզու ալլաբանական արձանը կեցած է, բերդապսակ կին մը որ

կայսերական բազը երկընցուցած է մանկիկին վրայ. անոր ալ երկու դին նստած են Պատերազմի եւ Խաղաղութեան Ոգիները. իսկ մակուկին առաջքը կիսաբաց րեւերով կեցած է կայսերական արձիւր :